

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Polityka oświatowa Unii Europejskiej...

**...nie istnieje a działa.
Jak?**

Jerzy Wiśniewski

Polityka edukacyjna i kształcenie zawodowe

Polityka edukacji i kształcenia zawodowego należy do dziedzin, w których obowiązuje zasada współdecyzji. Zgodnie z zasadą pomocniczości polityka ta wchodzi w głównej mierze w zakres kompetencji państw członkowskich. Jednak Unia Europejska przyjęła szereg programów o zasięgu europejskim i międzynarodowym w celu wspierania wymiany, mobilności i porozumienia.

Polityka edukacyjna i kształcenie zawodowe

- Traktat Rzymski
  - Zachęta do podnoszenia jakości
- Traktat z Maastricht
  - Art. 149 i 150.
- Traktat Lizboński
  - Bez zmian

Cele

Celem UE jest przyczynianie się do rozwoju wysokiej jakości edukacji poprzez zachęcanie do współpracy między państwami członkowskimi oraz, jeśli to niezbędne, poprzez wspieranie i uzupełnianie ich działań.

Polityka edukacyjna i kształcenie zawodowe

Zgodnie z zasadą pomocniczości każde państwo członkowskie jest w pełni odpowiedzialne za treść nauczania oraz organizację systemów edukacyjnych i kształcenia zawodowego. Jakakolwiek harmonizacja przepisów ustawowych i wykonawczych państw członkowskich jest wyłączona z zakresu art. 149 i 150 (Traktatu Lizbońskiego)

Art. 149

1. Wspólnota przyczynia się do rozwoju edukacji o wysokiej jakości, poprzez zachęcanie do współpracy między Państwami Członkowskimi oraz, jeśli jest to niezbędne, poprzez wspieranie i uzupełnianie ich działalności, w pełni szanując odpowiedzialność Państw Członkowskich za treść nauczania i organizację systemów edukacyjnych, jak również ich różnorodność kulturową i językową.

Art 149

- 2. Działanie Wspólnoty zmierza do:
- rozwoju wymiaru europejskiego w edukacji, zwłaszcza przez nauczanie i upowszechnianie języków Państw Członkowskich;
- sprzyjania mobilności studentów i nauczycieli, między innymi poprzez zachęcanie do akademickiego uznawania dyplomów i okresów studiów;
- promowania współpracy między instytucjami edukacyjnymi;
- rozwoju wymiany informacji i doświadczeń w kwestiach wspólnych dla systemów edukacyjnych Państw Członkowskich;
- sprzyjania rozwojowi wymiany młodzieży i wymiany instruktorów społeczno-oświatowych;
- popieranie rozwoju kształcenia na odległość.

Art 149

3. Wspólnota i Państwa Członkowskie sprzyjają współpracy z państwami trzecimi oraz z kompetentnymi organizacjami międzynarodowymi w dziedzinie edukacji, zwłaszcza z Radą Europy.
4. Aby przyczynić się do osiągnięcia celów określonych w niniejszym artykule, Rada przyjmuje:
  - środki zachęcające, z wyłączeniem jakiejkolwiek harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251 i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym i Komitetem Regionów;
  - zalecenia, stanowiąc większością kwalifikowaną na wniosek Komisji.

Art 150

1. Wspólnota urzeczywistnia politykę kształcenia zawodowego, która wspiera i uzupełnia działanie Państw Członkowskich, w pełni szanując odpowiedzialność Państw Członkowskich za treść i organizację kształcenia zawodowego.

Art. 150

2. Działanie Wspólnoty zmierza do:

- ułatwienia przystosowania się do zmian w przemyśle, zwłaszcza przez kształcenie zawodowe i przekwalifikowanie;
- poprawy kształcenia zawodowego wstępnego i ustawicznego w celu ułatwienia integracji zawodowej i reintegracji z rynkiem pracy;
- ułatwienia dostępu do kształcenia zawodowego i sprzyjania mobilności instruktorów i kształcących się, a zwłaszcza młodzieży;
- pobudzania współpracy w dziedzinie kształcenia między instytucjami edukacyjnymi lub kształcenia zawodowego a przedsiębiorstwami;
- rozwoju wymiany informacji i doświadczeń w kwestiach wspólnych dla systemów kształcenia Państw Członkowskich;

Art. 150

3. Wspólnota i Państwa Członkowskie sprzyjają współpracy z państwami trzecimi i kompetentnymi organizacjami międzynarodowymi w dziedzinie kształcenia zawodowego.
4. Rada, stanowiąc zgodnie z procedurą określoną w artykule 251 i po konsultacji z Komitetem Ekonomiczno-Społecznym i Komitetem Regionów, przyjmuje środki przyczyniające się do osiągnięcia celów określonych w niniejszym artykule, z wyłączeniem jakiejkolwiek harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich.

Programy

- Socrates
  - Erasmus
  - Comenius
  - Grundtvig
  - Lingua
- Leonardo da Vinci
- LLP
- Tempus
- Erasmus Mundus

Strategia Lizbońska

Unia ma stać się najbardziej konkurencyjną i dynamiczną, opartą na wiedzy gospodarką na świecie,

Szefowie państw i rządów wezwali w 2000 r. „nie tylko do radykalnego przekształcenia europejskiej gospodarki, ale również do stworzenia ambitnego programu modernizacji państwa opiekuńczego i edukacji”.

Education and Training 2010, 2020

- Jakość
- Równy dostęp
- Otwartość

- Otwarta metoda koordynacji

Education and Training 2020

- Realizacja koncepcji uczenia się przez całe życie i mobilności
- Poprawa jakości i skuteczności kształcenia i szkolenia
- Promowanie równości, spójności społecznej i aktywności obywatelskiej
- Zwiększanie kreatywności i innowacyjności, w tym przedsiębiorczości, na wszystkich poziomach kształcenia i szkolenia

Benchmarks

Uczestnictwo dorosłych w procesie uczenia się przez całe życie

- Do roku 2020 średnio co najmniej 15 % dorosłych powinno uczestniczyć w procesie uczenia się przez całe życie.

Osoby osiągające słabe wyniki w zakresie podstawowych umiejętności

- Do roku 2020 odsetek 15-latków osiągających słabe wyniki w czytaniu, matematyce i naukach przyrodniczych powinien wynosić poniżej 15 %.

Benchmarks

Wykształcenie wyższe

- Do roku 2020 odsetek osób w przedziale wiekowym 30–34 posiadających wyższe wykształcenie powinien wynosić co najmniej 40 %.

Osoby przedwcześnie kończące kształcenie i szkolenie

- Do roku 2020 odsetek osób przedwcześnie kończących kształcenie i szkolenie powinien wynosić poniżej 10 %.

Edukacja elementarna

- Do roku 2020 co najmniej 95 % dzieci w przedziale wiekowym od czterech lat do wieku podjęcia obowiązku szkolnego powinno uczestniczyć w edukacji elementarnej.

EFS

- Pomoc w przekwalifikowaniu pracowników
- Zatrudnienie i spójność społeczna, kształcenie zawodowe
- Rozporządzenie 2006:
  - wzmocnianie kapitału ludzkiego poprzez wspieranie opracowywania i wprowadzania reform systemów edukacji i szkoleń oraz tworzenie sieci obejmujących instytucje szkolnictwa wyższego i centra badawcze;

Centre for Educational research and Innovation CERI

- ▶ What might education systems and institutions look like in the future?
- ▶ What can we learn about possible future options from current trends?
- ▶ How are teaching and learning patterns changing in the face of scientific advances?

Cele działania CERI

- **Generate forward-looking research analyses and syntheses.**
- **Identify and stimulate educational innovation.**
- **Promote international exchange of knowledge and experience.**

Scenariusze przyszłości oświaty

Status quo	Szkoła od nowa (<i>re-schooling</i>)	Bez szkoły (<i>de-schooling</i>)
Wzmocnienie biurokratycznego systemu szkolnego	Szkoły, jako centra społeczne	Sieci uczących się w społeczeństwie sieciowym
Rozszerzenie modelu rynkowego	Szkoły, jako organizacje uczące się	Ucieczka nauczycieli – <i>„meltdown”</i>

Scenariusze przyszłości oświaty 2

Status quo	Szkoła od nowa <i>(re-schooling)</i> różnorodna, dynamiczna szkoła	Bez szkoły <i>(de-schooling)</i> W poszukiwaniu alternatywy
Utrzymanie (silnego) biurokratycznego systemu szkolnego	Szkoły, jako centra społeczne	Sieci uczących się w społeczeństwie sieciowym
	Szkoły, jako organizacje uczące się	Ucieczka nauczycieli – „ <i>meltdown</i> ”
„Doskonalenie strategii zarządzania oświatą na poziomie regionalnym i lokalnym” Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego		Rozszerzenie modelu rynkowego

Kontynuacja biurokracji

Silna biurokracja, opór przeciw jakimkolwiek radykalnym zmianom

Szkoły administracyjnie silnie włączone w państwowy system
Politycy i media krytykują szkoły, ale opór przeciw zmianom silniejszy

Nakłady nie rosną, dodatkowe zadania nakładane na szkoły powodują problemy z finansowaniem

ICT coraz szerzej wykorzystywane ale bez wpływu na struktury organizacyjne

Wydzielony „korpus” nauczycielski (służba cywilna), silne związki zawodowe (stowarzyszenia), ale status społeczny niski

focused learning organisations

Szkoły skupione bardziej na wiedzy niż programie społecznym, kultura organizacyjna oparta na jakości, eksperymentowaniu, różnorodności i innowacjach

Wysoki poziom zaufania społecznego i finansowania

Wiele nowych form ewaluacji i oceny kompetencji

„Organizacje do uczenia się” (*learning organisations*) – solidne zarządzanie wiedzą, powiązania ze szkolnictwem wyższym

Inwestycje (szczególnie w nieuprzywilejowanych obszarach), elastyczne, nowoczesne rozwiązania. Intensywne wykorzystania ICT

Równość szans jest normą, bez konfliktu z dbaniem o jakość

Zmotywowani nauczyciele, dobre warunki pracy. Intensywne BiR, rozwój zawodowy, aktywność sieci współpracy, mobilność „do i z” zawodu nauczycielskiego.

Centra społeczne

Szkoły mają uznanie jako skuteczne zabezpieczenie przeciw rozkładowi więzi społecznych. Wyraźnie określone zadania na rzecz społeczności lokalnej.

Współodpowiedzialność z innymi instytucjami i organizacjami.
Wykorzystywanie źródeł wiedzy i doświadczenia.

Różne formy organizacyjne. Nacisk na kształcenie nieformalne.

Wysoki poziom finansowania – zapewnienie wszędzie dobrych warunków do kształcenia (learning environments) oraz wysokiego prestiżu nauczycieli i szkoły.

Intensywne wykorzystywanie ICT szczególnie do komunikacji i współpracy w sieciach (networking)

Trzon – profesjonalna kadra ucząca, zróżnicowane formy zatrudnienia, dobre płace. Wielu współpracowników wokół „trzonu”.

Model rynkowy

Powszechne niezadowolenie „strategicznych klientów” doprowadziło do wycofania się rządów z bezpośredniego zaangażowania w sprawy szkół, powszechne stosowanie mechanizmów rynkowych, promowanie różnic

Wielu nowych usługodawców edukacyjnych, zasadnicze zmiany w zasadach finansowania, systemu zachęt. Szkoły ocalały.

Możliwość wyboru jest najważniejsza – przy „zakupie” usług edukacyjnych i przy ocenianiu ich wartości przez pracodawców. Nacisk na umiejętności kognitywne ale i wartości.

Wzrost znaczenia „market curriencies”: wskaźniki, akredytacja zastępują publiczny monitoring i regulacje dotyczące programu nauczania

Powszechne innowacje, „bolesne” przekształcenia i nierówności

Nowi specjaliści od uczenia (*learning professionals*) – publiczni, prywatni, doraźni...

Sieć uczących się

Powszechne rozczarowanie szkołą i pojawienie się nowych możliwości doprowadziło do odrzucenie systemu szkolnego. Sieci uczących w społeczeństwie sieci.

Sieci tworzone przez rodziców, organizacje, związki wyznaniowe. Niektóre lokalne, inne współpracujące międzynarodowo.

Małe grupy, uczenie domowe, rozwiązania indywidualne. Ograniczona rola instrumentów zarządzania i rozliczania z efektów (*accountability*)

Wykorzystanie mocnego, niedrogiego ICT

Znika zawód „nauczyciel”. Zacierają się granice między uczącym się a nauczającym, nauczycielem a rodzicem. Pojawiają się nowi specjaliści do ucznia.

Exodus nauczycieli

Kryzys braku nauczycieli, środki zaradcze nieskuteczne

Starzenie się nauczycieli, niskie morale, lepsze możliwości zatrudnienia poza szkołą

Duża liczba nauczycieli – opóźniony efekt działań politycznych

Odpowiedź na kryzys:

Błędne koło: oszczędności – konflikty

Strategia ratunkowa → radykalne innowacje i zmiany

EU vs OECD

Kluczowe kompetencje	
DE SE CO PISA PIAAC AHELO	Rekomendacja Parlamentu Europejskiego
Policy advice	Benchmark Open method of cooperation
Reviews	Peer learning working groups
INES	Standing Group on Indicators and Benchmarks
Education at a Glance	Eurydice